

Az öröm

Mindnyájan a „boldogság kék madarát kergetjük” (amíg bele nem fáradunk). Vagyis olyan életet szeretnénk magunknak, amely tele van örömmel, vagy legalábbis az öröm dominál benne. Az élettapasztalatok szaporodtával lassan kevesebb örömmel is beérjük, de életünk fő törekvése mégiscsak ez marad mindvégig.

Az értelmező szótár szerint az öröm: „Kedvező esemény hatásaként támadó kellemes érzés, derűs, vidám lelkiállapot.” E mondatot olvasva azok a pillanatok jutnak eszünkbe először, amikor valamilyen vágyunk teljesült. Megkaptunk egy tárgyat, amire áhítoztunk. Több pénzhez jutottunk valamilyen módon. Emelkedtünk a társadalmi ranglétrán. Emberi kapcsolataink minden formájának kedvező alakulása örömmel jár. Az érzéki vágyak teljesedése is általában derűs lelkiállapotba hozza az embert, de ennek pontos megnevezése inkább *élvezet*, noha a szokványos értelmezésben az örömök közé szoktunk sorolni mindent, ami kellemes. Pedig a léleké a valódi öröm, nem az érzékeké.

Szerteágazó vágyaink következtében igen sokféle öröm lehetőségével áldott meg minket a sors. Kár, hogy ezek a lehetőségek sokkal ritkábban válnak valósággá, mint szeretnénk, és néha bizony kiderül, hogy az, aminek első pillanatban örültünk, később a keserűségek forrásává lesz. Az ilyen kudarcokat sohasem tudjuk egészen elkerülni, jó lenne ezért olyan iránytű birtokában élni, amely eligazít bennünket vágyaink szövevényében, és lehetőségeink közül segít kiválasztani a valóban értékes és tartós élményt ígérőket.

Hétköznapi örömeink felépítése igencsak összetett. Valamely törekvésünk beteljesedésével, egy óhajtott cél elérésével megszűnik az a sokszor kínzó nyugtalanság, amely addig hajtott bennünket, *szétfoszlik maga a vágy*, amely célirányos tevékenységünket mindaddig sarkallta, irányította, hiszen a teljesüléssel immár tárgytalanná vált, és talán ez a megkönnyebbülés a jelentkező kellemes érzés legfontosabb forrása. De társulhat ehhez a birtoklásnak, a másokon felülkerekedésnek, a presztízs növekedésének, hatalmi helyzetbe jutásnak, saját (társadalmi) fontosságunk tudata erősödésének az öröme is. Vajon elég-e mindez, hogy a boldogság részének érezhessük ezt a pillanatot, és annak nevezhessük később, rá visszapiillantva is?

Vörösmarty *szívörömnék* nevezte az igazi örömet. Azt, amely nem tárgyakhoz kapcsolódik, nem birtoklásból, nem anyagi gazdagságból, hanem az emberben jelentkező, emberek között létrejövő szép érzelemből ered. A szótárból idézett fenti meghatározás *esemény* szava tehát egyáltalán nem okvetlenül *külső* történést jelöl, még ha a belső változásnak általában látható jelei is vannak. Nemcsak a szerelem tartozik ide, hanem a szeretet érzelme is, amely bármely embertársunkra irányulhat. Mindkét esetben akkor a legkézenfekvőbb az öröm, ha az érzés kölcsönös, mert a visszacsatolás a magunk értékének (néhány esetben ugyan téves) igazolását jelenti számunkra. Megeshet, hogy kapcsolódásunk egyoldalú, de az érzelmi sivárságnál a viszonzatlan érzelmek léte is jobb, mert ilyenkor – ha fáj is – legalább érezzük, hogy élünk. Márpedig élni, lenni önmagában is öröm, főként ha nem vagyunk magunkkal (és Istennel) meghasonulva. A tény, hogy élünk, lehetőséget nyújt nekünk arra, hogy meghasonlásaink, gyarlóságaink ellenében megküzdjünk önbecsülésünkért, márpedig – erkölcsi lény voltunkból következően – ennél nagyobb elégtételt, ennél igazibb örömet talán semmi nem adhat földi életünkben. Hiszen így találunk önmagunkra.

Az öröm lényegében mindig valamilyen összetartozás megvalósulásából ered: a megszerzett tárgy immár *hozzánk tartozik*; a kialakult jó kapcsolatban valakivel (több-kevesebb mértékben) *összetartozunk*; egy emberi csoporthoz, közösséghez kötődve *hozzá tartozunk*. Mindez önértékelésünkre hat vissza, létünket és létjogosultságunkat igazolja, ezért örömök nélkül szinte alig léteznénk.

Ennek az összetett állapotnak földi kötöttségű megfelelője minden olyan helyzet, amikor *oda kapcsolódunk, ahonnan jöttünk, és ahova tartozunk*. Amikor közösségérzésünk nyilvánul

meg valami olyannal szemben, ami nélkül mások lennénk, mint amik vagyunk. Az azonosulás egy olyan fajtája ez, amely nem mentes a távolságtartástól sem, ezért nem önmagunk lényének feloldását, valami másba való beolvasztását, hanem ellenkezőleg: személyiségünk megerősítését, belső egységének megélését eredményezi. A szülőföldünkhöz, a nemzetünkhöz, az anyanyelvünkhöz, a családukhöz való viszonyulásról van szó, amely akkor felel meg a dolgok rendjében rejlő törvényeknek, ha legfontosabb jellemzője a hűség. Ezért ha valaki szülőföldjétől, hazájától távolra vetődik, szükségszerűen szűkülnek számára a valódi öröm lehetőségei.

A másokkal való közösség segít megválaszolni legalapvetőbb kérdéseinket: honnan jöttünk, hova tartozunk és hová megyünk. A feleletek birtokában van esélyünk megérteni, hogy valójában kik vagyunk. Racionális fontolgatások szerint az első és a harmadik kérdésre szükségszerűen a *semmi* a válasz: a semmiből jövünk, és végül semmivé leszünk. Ebben az esetben minden támpontunk hiányozni fog ahhoz, hogy hovatarozásunkról érdemi véleményt alkossunk. Alapvetően más eredményre jutunk, ha nemcsak rációkat, hanem egész valónkat mozgósítjuk helyünk és helyzetünk megértésére. Az így megküzdött válasz egyetlen szóba, egyetlen névbe sűrítendő. Istentől jövünk, hozzá tartozunk és – földi szenvedések tüzeiben tisztulva – hozzá vagyunk hivatottak térni. Lényünk és lényegünk Tőle származik, ezért a hozzá tartozás érzése (ami azt jelenti, hogy szeretjük Istent és hisszük, hogy méltók vagyunk az Ő mindenre szüntelenül sugárzó szeretetére) a legnagyobb és legrendíthetlenebb öröm, amely – ha eljutunk hozzá – áthatja életünket, és tartalommal tölti meg minden viszonyulásunkat. A vágyak királya, a minden más fölött uralkodó vezérel Hozzá.

Embertársainkhoz való helyes viszonyunk nem „minden emberinek” fenntartás nélküli elfogadásán alapul, hiszen így akár korpába is keveredhetünk. Felebarátunk szeretete alapvetően azt jelenti, hogy csak jót kívánunk neki, *függetlenül attól, hogy ő hogyan viszonyul hozzánk*. Azt kívánjuk neki, amit magunknak is: hogy Istenre találva ismerje, keresse és élje az igazi, nem hívságos eredetű örömeiket. Tehetjük ezt éppen azért, mert legbensőbb lényegünk – az élet bármennyi hordaléka takarja is – alapjában mindenkivel egyezik.

Ha a fentiek jegyében élünk, a létünk fenntartását biztosító eszközök megszerzéséhez szükséges munkát leszámítva, nem személyes haszon, nem közvetlenül magunkra irányuló célok érdekében cselekszünk. Márpedig igazi lényünk: erkölcsi személyiségünk ebből építkezik.

A világ ma, a földi létet abszolutizálva, az *egyszer élünk* jelszavának jegyében az öröm keresése helyett inkább az örömmé nyilvánított élvezetek hajhászására serkent bennünket. Magunkra találás helyett önmegvalósítást ajánl, és a valódi, a szerves közösségekkel szembeni ellenséges álláspontjával kétségbe vonja az emberi összetartozás jelentőségét. Nem felebarátunk építő szeretetére buzdít, hanem hogy viseljük el („toleráljuk”) egymást a békesség kedvéért. Arra törekszik, hogy az embert „felszabadítsa” mindattól, amihez értékítéletének horgonyát köthetné. Talán azért, hogy bizonytalanná vált lelkünk leigázása által tetszése szerint irányíthatson minket a látszatszabadság díszes keretei között.

Mindig nehéz volt, de napjainkban talán még nehezebb eléggé bölcsnek lenni ahhoz, hogy az igazi örömet lehetőleg ott keressük, ahol rá is találhatunk.

1998. október-november; 2006. április